

Druk nr 548

10 grudnia 2003 r.

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V KADENCJA

Pan

Longin PASTUSIAK

MARSZAŁEK SENATU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Na podstawie art. 77 ust. 1, w związku z art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, my niżej podpisani senatorowie wnosimy o podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich.

Do reprezentowania nas w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniamy senator Marię Szyszkowską.

W załączeniu przekazujemy projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

(-) Andrzej Anulewicz	(-) Irena Kurzępa
(-) Marek Balicki	(-) Kazimierz Kutz
(-) Tadeusz Bartos	(-) Marian Lewicki
(-) Maria Berny	(-) Bogusław Litwiniec
(-) January Bień	(-) Mirosław Lubiński
(-) Franciszek Bobrowski	(-) Grzegorz Matuszak
(-) Czesława Christowa	(-) Mieczysław Mietła
(-) Krystyna Doktorowicz	(-) Kazimierz Pawełek
(-) Bernard Drzęzła	(-) Zbyszko Piwoński
(-) Genowefa Ferenc	(-) Bogdan Podgórski
(-) Adam Gierek	(-) Jolanta Popiołek
(-) Witold Gładkowski	(-) Wiesława Sadowska
(-) Genowefa Grabowska	(-) Ewa Serocka
(-) Andrzej Jaeschke	(-) Krystyna Sienkiewicz
(-) Zdzisława Janowska	(-) Ryszard Sławiński

(-) Ryszard Jarzembowski
(-) Dorota Kempka
(-) Apolonia Klepacz
(-) Aleksandra Koszada

(-) Andrzej Spychalski
(-) Alicja Stradomska
(-) Maria Szyszkowska

PROJEKT

USTAWA

z dnia

o rejestrowanych związkach partnerskich

Art.1.

Dwie osoby tej samej płci mogą zawrzeć rejestrowany związek partnerski na zasadach kreślonych w niniejszej ustawie.

Rejestrowany związek partnerski zostaje zawarty, gdy dwie osoby jednocześnie obecne złożą przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego zgodne oświadczenia o wstąpieniu w rejestrowany związek partnerski.

Do zawarcia rejestrowanego związku partnerskiego stosuje się odpowiednio przepisy art. 3-7, 9 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Art.2.

Rejestrowany związek partnerski może zostać zawarty przez osobę, która ukończyła osiemnaście lat i posiada pełną zdolność do czynności prawnych.

Rejestrowany związek partnerski nie może zostać zawarty: przez osobę dotkniętą chorobą psychiczną lub niedorozwojem umysłowym, przez osobę, która pozostaje w związku małżeńskim lub innym rejestrowanym związku partnerskim, między krewnymi w linii prostej, rodzeństwem, między przysposabiającym i przysposobionym.

Rejestrowany związek partnerski zawarty pomimo istnienia okoliczności wskazanych w ust. 1 i 2 jest nieważny.

Art. 3.

Obcokrajowcy mogą zawrzeć rejestrowany związek partnerski, jeżeli jeden z nich mieszka w Polsce co najmniej od dwóch lat.

Art. 4.

Partnerzy mają równe prawa i obowiązki w rejestrowanym związku partnerskim.

Partnerzy, o których mowa w ust. 1 udzielają sobie wzajemnej pomocy i wsparcia. Wspólnie dbają o podtrzymywanie wytworzonych między sobą więzi uczuciowych i pogłębianie porozumienia duchowego. Są również zobowiązani do współdziałania i wspólnego planowania przyszłości.

Do praw, obowiązków lub odpowiedzialności partnerów stosuje się odpowiednio przepisy art. 25, 17, 29, 30 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Art. 5.

Z chwilą zawarcia rejestrowanego związku partnerskiego powstaje między partnerami z mocy ustawy wspólność majątkowa. Do stosunków majątkowych między partnerami stosuje się odpowiednio przepisy art. 31-54 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Partnerzy między którymi istnieje wspólność majątkowa podlegają opodatkowaniu na zasadach obowiązujących małżonków.

Art. 6.

Partnerzy dziedziczą po sobie tak jak małżonkowie.

Art. 7.

Partner jest zobowiązany do wspólnego sprawowania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka pozostającego pod wyłączną władzą rodzicielską drugiego partnera.

W przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka, o którym mowa w ust. 1 partner nie posiadający władzy rodzicielskiej jest zobowiązany dokonywać wszelkich czynności jakich wymaga dobro dziecka. O podjętych czynnościach powinien niezwłocznie zawiadomić drugiego partnera.

Partner, o którym mowa w ust. 2 ma prawo do reprezentacji dziecka, o którym mowa w ust. 1 w bieżących sprawach życia codziennego w przypadku, gdy partner posiadający wyłączną władzę rodzicielską jest czasowo niezdolny do dokonywania czynności prawnych w imieniu dziecka.

Sąd rodzinny może ograniczyć prawo określone w ust. 3, jeżeli wymaga tego dobro dziecka.

Do świadczeń alimentacyjnych stosuje się przepisy art. 144 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Art. 8.

Rejestrowany związek partnerski ustaje w chwili śmierci jednego z partnerów lub w chwili, która w orzeczeniu o uznaniu jednego partnera za zmarłego została oznaczona jako chwila śmierci.

Art. 9.

Rejestrowany związek partnerski ulega rozwiązaniu z chwilą upływu 6 miesięcy od złożenia przez partnerów przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego zgodnych oświadczeń o rozwiązaniu związku partnerskiego, pod warunkiem, że obydwa oświadczenia nie zostały wycofane przed upływem tego terminu.

Jeżeli w terminie 6 miesięcy od dnia złożenia przez partnera oświadczenia, o którym mowa w ust.1, drugi z partnerów niełoży zgodnego oświadczenia, każdy z partnerów może żądać rozwiązania rejestrowanego związku partnerskiego przez sąd. Koszty postępowania partnerzy ponoszą w równych częściach.

Rozwiązanie rejestrowanego związku partnerskiego przez sąd ma skutki takie same jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód bez orzekania o winie. Do korzystania ze wspólnego mieszkania, podziału majątku wspólnego lub zmiany nazwiska stosuje się odpowiednio przepisy art. 58 § 2, 3 i art. 59 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Art.10.

Podział majątku wspólnego partnerów może być dokonany na mocy umowy zawartej w formie aktu notarialnego.

Każdy z partnerów może żądać przeprowadzenia podziału majątku przez sąd.

Art. 11.

Jeżeli w wyniku rozwiązania rejestrowanego związku partnerskiego sytuacja życiowa jednego z partnerów uległa znacznemu pogorszeniu może on, jeżeli nie sprzeciwiają się temu zasady współżycia społecznego, domagać się od drugiego partnera, przez okres nie dłuższy niż trzy lata od chwili rozwiązania rejestrowanego związku partnerskiego, dostarczania środków niezbędnych na utrzymanie.

Art. 12.

Do praw i obowiązków partnerów stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące praw i obowiązków małżonków, w szczególności z zakresu prawa podatkowego, prawa ubezpieczeniowego, w tym emerytur i rent oraz przepisy dotyczące świadczeń socjalnych z zastrzeżeniem ust. 2.

Partnerzy nie mogą wspólnie przysposobić innej osoby.

Art. 13.

Przepisy o aktach stanu cywilnego dotyczące małżeństwa stosuje się odpowiednio do rejestrowanego związku partnerskiego.

Art. 14.

Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Cel wprowadzenia ustawy

Projektowana ustawa o rejestrowanych związkach partnerskich ma na celu uregulowanie sytuacji prawnej homoseksualistów w Polsce. Przewidywane zmiany umożliwią homoseksualistom zawieranie związków zblizonych pod względem wywoływanych skutków prawnych do małżeństw. Projekt ustawy zmierza więc do zrównania ludzi pod względem przysługujących im praw niezależnie od ich orientacji seksualnej. Ma więc na celu dostosowanie stanu prawnego do wymogów, jakim powinno odpowiadać państwo demokratyczne: poszanowanie wolności człowieka, pluralizm światopoglądowy i tolerancja. W państwie demokratycznym nie powinno być miejsca na dyskryminację jakichkolwiek mniejszości, jeżeli swoją działalnością nie naruszają obowiązującego porządku prawnego. Z tego punktu widzenia głęboko niepokojący jest brak tolerancji dla osób o skłonnościach homoseksualnych i nierówne traktowanie ludzi ze względu na orientację seksualną, znajdujące wyraz w odmawianiu homoseksualistom prawa do zawierania legalnych związków. Przepisy obowiązujące w tym zakresie w Polsce nie tylko zaprzeczają poszanowaniu równości, ale także wolności człowieka. Wszelka ingerencja w sferę tak bardzo osobistą jak życie uczuciowo-seksualne niewątpliwie prowadzi do pogwałcenia wolności. Budzi protest narzucanie obyczajowego wzorca heteroseksualizmu i utrzymywanie w mocy przepisów prawnych dyskryminujących tych wszystkich, którzy od niego odstają. Nie należy nadal utrzymywać sytuacji, która zmusza na przykład osoby bezwyznaniowe, ateistów, czy agnostyków do podporządkowywania swojego życia dominującej w Polsce koncepcji małżeństwa zgodnej z prawem kanonicznym. Warto zauważyć, że rozwiązania zawarte w przedłożonym projekcie ustawy nie naruszają dotychczasowych uregulowań odnoszących się do małżeństw heteroseksualnych i nie godzą w ich doniosłość.

Projektowana ustawa ma na celu również dostosowanie stanu prawnego do współczesnych przemian i aktualnego stanu wiedzy o seksualności człowieka. Współczesna seksuologia domaga się zmiany nastawienia do homoseksualizmu, wyjaśniając że nie jest to perwersja, lecz wrodzona lub nabyta zmiana przedmiotu pożądania. Z tego powodu uważa się słusznie, że homoseksualizm nie powinien być oceniany w kategoriach moralnych, skoro jest to jedna z postaci normalnego życia

seksualnego. Nie należy zapominać, że w starożytności homoseksualizm był kultywowany.

Uznanie homoseksualizmu za jedną z normalnych orientacji seksualnych doprowadziło do wprowadzenia w wielu krajach przepisów prawnych zrównujących homoseksualistów z heteroseksualistami i zabraniających jakichkolwiek form dyskryminacji ludzi ze względu na skłonności seksualne. Należy zauważyć, że problem płciowości człowieka przenika również do polskiego prawodawstwa, skoro kończą się właśnie prace nad ustawą o równym statusie kobiet i mężczyzn.

Za przełomowy moment w procesie eliminacji dyskryminacji prawnej homoseksualistów należy uznać przyznanie im w niektórych krajach prawa do legalizacji tworzonych przez nich związków i nadanie im statusu równego lub zbliżonego do związków małżeńskich. Stosowne regulacje prawne zostały wprowadzone przykładowo w Danii, Norwegii, Szwecji, Finlandii, Holandii, Niemczech. Skoro osiągnięcia innych krajów europejskich w tak wielu przypadkach stają się wzorem dla rozwiązań przyjmowanych w Polsce, nie ma przeszkód, aby nie skorzystać z nich także w tym zakresie. Tym bardziej, że proponowane zmiany w polskim prawie wynikają nie tylko z potrzeby prawnego uregulowania stosunków między partnerami oraz między nimi i społeczeństwem, ale również z potrzeby zmiany mentalności i nastawienia społeczeństwa polskiego do homoseksualistów. Mogą także znacząco przyczynić się do stabilizacji związków homoseksualnych i uchronić wielu ludzi przed dramatycznymi przeżyciami. Ten ostatni aspekt odnosi się zwłaszcza do cudzoziemców, którzy nie rzadko pozostając w harmonijnych związkach, zmuszani są do rozstań, bo nie mają możliwości ich zalegalizowania i podjęcia na tej podstawie starań o prawo legalnego przebywania na terenie Polski.

2. Przedstawienie rzeczywistego stanu w dziedzinie, która ma zostać uregulowana

Przeprowadzone badania wykazują, że homoseksualiści stanowią 4%-10% społeczeństwa. Znaczy to, że liczba homoseksualistów w Polsce wynosi około 2 mln osób. Homoseksualiści stanowią więc znaczącą mniejszość w naszym kraju. Tego faktu nie można ignorować. Nie można tej grupie odmawiać prawa do życia zgodnego z własnymi skłonnościami i przekonaniami.

Państwo polskie nie zrealizowało dotąd postulatów wysuwanych przez homoseksualistów w zakresie prawnego uregulowania stosunków faktycznych występujących w tym środowisku. Błędne jest przekonanie, że związki te, zwłaszcza tworzone przez mężczyzn, są nietrwałe. Badania temu przeczą. Z sondaży przeprowadzonych w Szwecji wynika, że 92% homoseksualistów jest w stałym związku lub taki związek chce tworzyć. Związki homoseksualne nie są ze swej natury mniej stabilne niż heteroseksualne. Jednak ze względu na brak prawnej ochrony i akceptacji społecznej są bardziej narażone na rozpad.

3. Różnice między dotychczasowym a przewidywanym stanem prawnym

Zgodnie z przepisami aktualnie obowiązującymi w Polsce homoseksualiści nie mogą korzystać z żadnych szczególnych uprawnień z racji pozostawania w stałym związku, nawet jeżeli prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. W świetle prawa traktowani są niemalże jak osoby pomiędzy którymi nie istnieją żadne więzi. Nie mogą korzystać z uprawnień, jakie przysługują małżonkom, a więc osobom pozostającym w związku zbliżonym pod względem faktycznym do istniejącego między nimi.

Projekt ustawy przewiduje wprowadzenie istotnych zmian w obowiązującym systemie prawnym. Zawarcie rejestrowanego związku partnerskiego, podobnie jak małżeństwo, będzie wiązało się z nabyciem szeregu uprawnień, głównie o charakterze ekonomicznym. Do najważniejszych należą: prawo do dziedziczenia po zmarłym partnerze, prawo do korzystania z najniższej stawki podatku od spadku po zmarłym partnerze, prawo do korzystania z ubezpieczenia zdrowotnego dla członków rodziny, prawo do wspólnego opodatkowania się, prawo do świadczeń po zmarłym partnerze, np. emerytury.

W wyniku zawarcia rejestrowanego związku partnerskiego, partnerzy otrzymają nie tylko nowe przywileje, ale także przyjmą na siebie określone obowiązki. Zostaną prawnie zobowiązani do wzajemnego wspierania się, także finansowego. Z chwilą zawarcia rejestrowanego związku partnerskiego powstaje pomiędzy nimi wspólność majątkowa z wszelkimi konsekwencjami wynikającymi z odpowiednich przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Partnerzy ponoszą także odpowiedzialność solidarną za zaciągnięte zobowiązania i spoczywa na nich obowiązek alimentacyjny.

Partnerzy pozostający w rejestrowanym związku partnerskim nie będą mogli wspólnie przysposobić innej osoby, choć prawo to przysługuje małżeństwu.

4. Oczekiwane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne wprowadzenia ustawy

Ustawa nie spowoduje dodatkowych obciążeń, które doprowadziłyby do destabilizacji finansów publicznych. Nie będzie też miała bezpośredniego wpływu na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki, czy rozwój regionalny. Konsekwencje gospodarcze są znikome, choć niewątpliwie nie bez znaczenia pozostaje fakt powstania wspólności majątkowej między partnerami.

Podstawowym skutkiem społecznym będzie przyspieszenie procesu społecznego polegającego na integracji środowiska homoseksualistów z pozostałą częścią społeczeństwa. Proces ten jest krokiem w kierunku budowania demokracji obywatelskiej, w której pokojowo współistniejące a różniące się światopoglądowo grupy społeczne podejmują twórcze współdziałanie opierając się na wzajemnym porozumieniu.

Proponowana zmiana przepisów prawnych pozwoliłaby jawnie – nie zaś w ukryciu – żyć znacznej grupie społeczeństwa w sposób zgodny z własnymi skłonnościami i poglądami.

5. Założenia podstawowych aktów wykonawczych do ustawy

Nie przewiduje się konieczności wydania aktów wykonawczych do ustawy.